

camente vàlidu un fundamente irrefutabile, error que, a la vez, cometen los teólogos, quienes tampoco se interrogan por el motivo según el cual una persona se adhiere a una creencia. Augusto acaba siendo un apóstol de la religión que ya empezó Auguste Comte: el positivismo, que ha desembocado en la actualidad en un cientificismo enemigo de cualquier individualidad que pretenda decir «no» a su discurso, puesto que niega el debate a todos aquellos que no pensamos como ellos, lo cual, como todos recordaremos, es algo presente en las formas totalitarias.

¿Por qué hay creyentes? Probablemente, el autor que sigue siendo el más actual en este aspecto es Sören Kierkegaard, quien, con su célebre «Creo, pese a que es absurdo», supo reflexionar como ningún otro autor —a excepción de Wittgenstein y su misticismo— en torno a la inefabilidad de la fe, componente que cientificistas como Augusto pretenden eliminar por el hecho de no ser ni cuantificable ni calculable, es decir, porque no forma parte de la razón instrumental, sino que la desborda.

Andrés Armengol

Universitat Autònoma de Barcelona

<http://dx.doi.org/10.5565/rev/enrahonar.23>

BACHELOR, Stephen (2010)
Confessions of a Buddhist Atheist
 Nova York: Spiegel & Grau, 302 p.
 ISBN: 978-0385527071

Inspirat formalment en les *Confessions* de sant Agustí, les *Confessions d'un budista ateu* són la biografia intel·lectual de Stephen Batchelor, on s'explica el seu periple de *hippy* fidel seguidor literal del budisme tibetà, a campió del budisme com a filosofia pràctica secular. És també un llibre de reflexió, on s'argumenta la necessitat que la filosofia sigui aplicable a les nostres vides i no un mer coneixement teòric. També s'hi s'analitza fins a quin punt les maneres orientals de practicar el budisme són exportables al nostre occident secular.

Malgrat que la referència formal sigui sant Agustí, Batchelor recorda més un Luter del budisme. L'objectiu central que mostra al llarg del seu llibre és el de reconstruir el budisme primitiu i simplificar-lo, eliminant tot element cultural aliè a allò que, originàriament, Gautama

Buda hauria ensenyat quan era viu. El budisme *mahayana*, amb els rituals tan complexos que practica, és l'equivalent de les butlles i les indulgències del catolicisme, i el XIV Dalai Lama fa, en alguns moments, de papa de Roma.

Bona part de l'argumentació de Batchelor es basa en el *Kalama Sutta*, un text clàssic del budisme en què Gautama proposa l'exercici de l'autonomia de la nostra experiència i raó a l'hora de decidir si una doctrina o un ensenyament es correcte o no. Batchelor recupera diverses anècdotes de la seva vida per argumentar com els budismes amb els quals ell va estar més connectat —el tibetà i el zen coreà— havien perdut aquesta dimensió bàsica d'exercici de lliure pensament, i es basaven, com la resta de les religions, en l'exercici d'una fe dogmàtica fora de la qual no hi hauria salvació.

Com a reconstrucció històrica de quin seria el budisme original, el text és certament millorable. L'evidència que es dona per mostrar que Gautama Buda no creuria en la reencarnació és feble i, de fet, es contradiu amb molts passatges del *Cànon Pali*, en el qual la reencarnació té un paper central. Més interessant, però tampoc prou argumentada, és la proposta que el Buda històric no seria tant un líder religiós com un reformador social que cercava crear una nova societat.

Batchelor es defensa dels seus crítics admetent que, efectivament, selecciona aquells fragments de sutres que li interessin, tal com han fet totes les altres escoles de budisme al llarg de la història. I aquí el llibre aconsegueix un to molt més interessant, tot i que esdevé un exercici d'enginyeria religiosa: fer una reconstrucció minimalista del budisme que un pot endevinar en el *Cànon Pali* de manera que pugui arrelar a Occident, eliminant tot allò que sigui incompatible amb els nostres pensaments i sentiments actuals.

Com molt bé observa l'autor d'aquestes *Confessions*, és peculiar que ciutadans europeus del segle XXI adoptin els manerismes del Japó medieval o del Tibet feudal, recitin textos en una llengua que no és la seva i que no entenen i segueixin al peu de la lletra rituals, propis d'un context històric i cultural específic, que no tenen sentit a la nostra època, com quan un adepte occidental al budisme tibetà medita contemplant un mandala que representa una terra plana amb la muntanya Sumeru al centre del món.

S'ha comparat Batchelor amb el biòleg Richard Dawkins, però, malgrat que hi ha similituds superficials —tots dos

critiquen l'ortodòxia religiosa basada en la fe—, en realitat, les agendes són ben diferents. Mentre Dawkins és hereu directe de la tradició il·lustrada de crítica a la religió i defensa de l'autonomia de la raó, Batchelor argumenta més aviat a favor d'una autonomia experiencial: creure en allò que nosaltres podem experimentar directament, deixant de banda si és científicament verificable o si resisteix una anàlisi racional. Batchelor és més a prop dels místics que no pas dels enciclopedistes, però tampoc aposta per la vida contemplativa. El seu desig és refundar el budisme per tal que sigui compatible amb el nostre tipus de vida actual.

D'una manera molt elegant, aquest budista ateu no proposa solucions, sinó que llença preguntes, i quan un finalment tanca el llibre, no pot evitar demanar-se: «Què tenim si al budisme li traiem la reencarnació i els rituals?», «El que queda, continua sent budisme?» o «Hem inventat una nova religió?».

Batchelor no sembla gaire amoïnada per no poder respondre les preguntes. I aquí recupera un altre tret central del budisme primitiu que, des de la filosofia, tendim a oblidar: el tarannà fortament antimetafísic del Buda històric, que ens convida a oblidar-nos de qüestions ontològiques sobre l'origen de l'univers o si la ment és diferent de la matèria per dedicar-nos a allò que realment importa: la nostra transformació personal, per tal de transcendir l'ego i esdevenir veritablement lliures. Per a Batchelor, això és tot el que importa. Si cal anomenar o no «budisme» el mecanisme capaç de portar a terme aquesta transformació, és una qüestió que deixa per als erudits i els estudiosos.

David Casacuberta

Universitat Autònoma de Barcelona

<http://dx.doi.org/10.5565/rev/enrahonar.27>

